

■ IZVEŠTAJ O REZULTATIMA ISTRAŽIVANJA

Stavovi građana Srbije prema Evropskoj uniji, 10. - 17. april 2017.

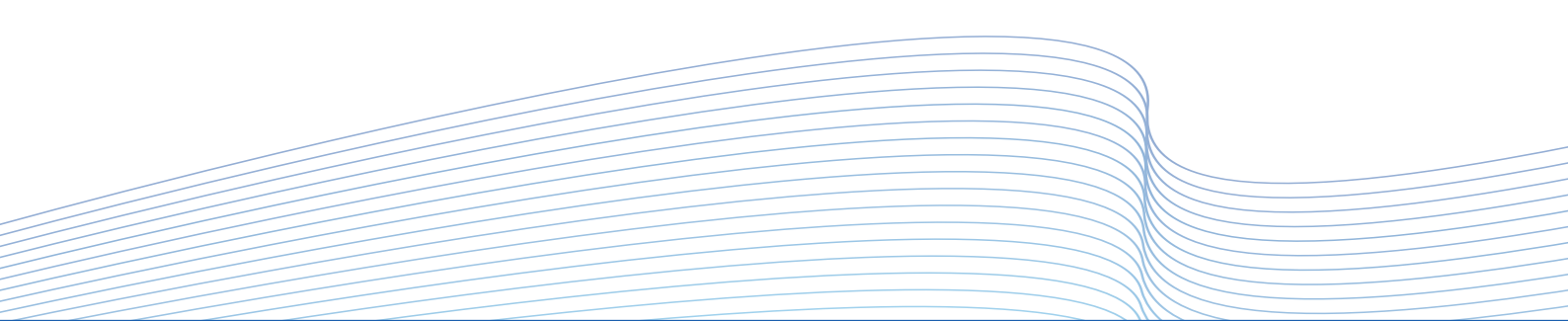
Istraživanje stavova građana i građanski Srbije o Evropskoj uniji i članstvu Srbije u EU, Evropski pokret u Srbiji sproveo je u aprilu 2017. godine, u saradnji sa Fakultetom političkih nauka. Anketiranje licem u lice na teritoriji cele zemlje (osim Kosova) označilo je početak projekta Evropa za mene, a glavni cilj je bilo prikupljanje informacija o stepenu pripremljenosti građana da donesu informisanu odluku na budućem referendum o članstvu Srbije u EU.

Na osnovu istraživanja za članstvo u EU je 41%, protiv 25,4%, ne zna 20,8%, a ne bi izašlo na referendum 12,7%. Ukoliko bi pitanje bilo postavljeno na referendumski način, za članstvo u EU bi bilo 61,7%, a protiv 38,3%. Da ćemo ući u EU misli 55,4% i to da ćemo ući za osam godina.

Cilj projekta Evropa za mene je da poveća znanje građana Srbije o evropskim vrednostima i funkcionisanju Evropske unije, kao i da približi proces pristupanja Srbije u EU, koristi i uticaje na njihov svakodnevni život u procesu pregovara. Primarna ciljna grupa su mladi, mediji i opšta populacija u Srbiji. Takođe, jedan od specifičnih ciljeva je i jačanje kapaciteta lokalnih organizacija civilnog društva, univerziteta, biblioteka, medija i stručne javnosti.

U odnosu na ciljne grupe definisane u projektu "Evropa za mene," istraživanje je *razbilo* mit da su mladi najveća podrška ulasku Srbije u Evropska unija. Tri su glavna zaključka:

- Mladi imaju najmanje poverenja u Evropsku uniju i od svih starosnih grupa najmanje podržavaju ulazak Srbije u EU.
- Sadržaji o Evropskoj uniji koje mediji plasiraju građanima teško su razumljivi, a svaki treći ispitanik navodi da su vesti o EU dosadne.
- Nezainteresovanost za praćenje, pre svega političkih dešavanja, pa onda i vesti o EU, i neinformisanost generišu predrasude i dovode do konfuznih, neutemeljenih i iracionalnih stavova posebno kod starije populacije.

Velika većina (77,8 odsto) ispitanika smatra da Srbija čak i da postane članica Unije, neće imati nikakav uticaj na donošenje odluka u EU. Takođe, trećina (34,7 odsto) ispitanika smatra da će se EU raspasti, čak 44,5 odsto ima negativnu asocijaciju na Evropsku uniju, a najviše ispitanika (27,8%) misli da je naš najveći donator Rusija, pa tek onda Evropska unija.

Iz istraživanja je očigledno da mnogo više informacija o EU i koristima od članstva Srbije u EU treba uputiti manje obrazovanim slojevima društva, a te poruke moraju da budu jasne, razumljive i njima zanimljive. Informacije o EU najviše bi značile u centralnoj i zapadnoj Srbiji, a osnovni kanal komunikacije i dalje su tradicionalni mediji.

U istraživanju je učestvovalo 1173 punoletnih ispitanika prosečne starosti 46 godina. Ukupno je ispitano 53% muškaraca i 47% žena. Iz Beograda je 21,2%, Vojvodine 28,1%, centralne i zapadne Srbije 31,6% i istočne i južne Srbije 19,1% ispitanika. Iz urbanih područja bilo je 53%, iz ruralnih 47% ispitanika. Njih 18,8% ima osnovnu školu, 51,9% srednju, višu 7,6%, fakultet 12,2%, u srednju školu ide 2,6%, a studira 6,9%.

MLADI

U ovom istraživanju u kategoriji mladih su ispitanici od 18. do 34. godine. Svega 17,7% ispitanika smatra da je stanje u Srbiji dobro, ali procenat mladih koji tako misle je 19,9. Mladi su jedini u ovom istraživanju koji više podržavaju demokratski od autoritarnog načina vladavine. Oni jedini većinski znaju da je najveći donator Srbije EU, ali i njima je Rusija na drugom mestu sa samo tri odsto manje od Unije. Nepoverenje u EU (60,2%) i nevladin sektor (61,6%) je ogromno i kod mladih. Smatraju da su više informisani (51,7%) nego što nisu, a informišu se u novim medijima (68,8%). Na pitanje kome veruju kada žele da saznaju neku proverenu informaciju iz EU mladi, u najvećem procentu u odnosu na ostale ispitanike, odgovaraju da ne veruju nikome (48,3%). Najmanje veruju domaćim političarima, a najviše predstavnicima EU. Samo njih 50,8% smatra da su dovoljno informisani da donesu odluku na referendumu, a za ulazak u EU glasalo bi njih 55,4%. Kao što je autor istraživanja zaključio velika podrška mladih ulasku u EU je mit. Istraživanje jasno pokazuje da bolja informisanost direktno i presudno podiže podršku ulasku Srbije u EU.

INFORMISANJE I MEDIJI

Procenat ispitanika u ovom istraživanju kojem su vesti o EU zanimljive je tek 14,4%, a onih kojima su te vesti lako razumljive samo 25,8%. Lako je uočiti da je to jedan od glavnih razloga za nisko interesovanje za praćenje vesti o EU. Nezainteresovano je 58,7% ispitanika. Dominantni izvor informisanja o EU je televizija (53,5%). Nju prate internet novine sa 20,9%, štampane novine sa 9,7%, pa tek onda dolaze društvene mreže sa 8,3% i portali i sajtovi sa 5,5%. Ovim istraživanjem razbijen je i mit o informisanju građana kroz društvene mreže. One, pre svega, ipak, služe za

zabavu. Dakle, tradicionalni mediji imaju učešće od 65,3% u informisanju građana o EU. Kada žele da saznaju neku proverenu informaciju o EU, građani imaju skoro identično poverenje u medije (16,9%) i političare (17%), ali njih 40% ne veruje nikome, što je ubedljivo najveći procenat. Svega 14% veruje predstavnicima EU, 8,1% kancelariji za EU integracije i 3,9% nevladinim organizacijama. Kada su u pitanju informacije o EU, od onih kojima građani veruju, za prenošenje poruka o EU treba koristiti predstavnike EU i političare u koje građani imaju najveće poverenje.

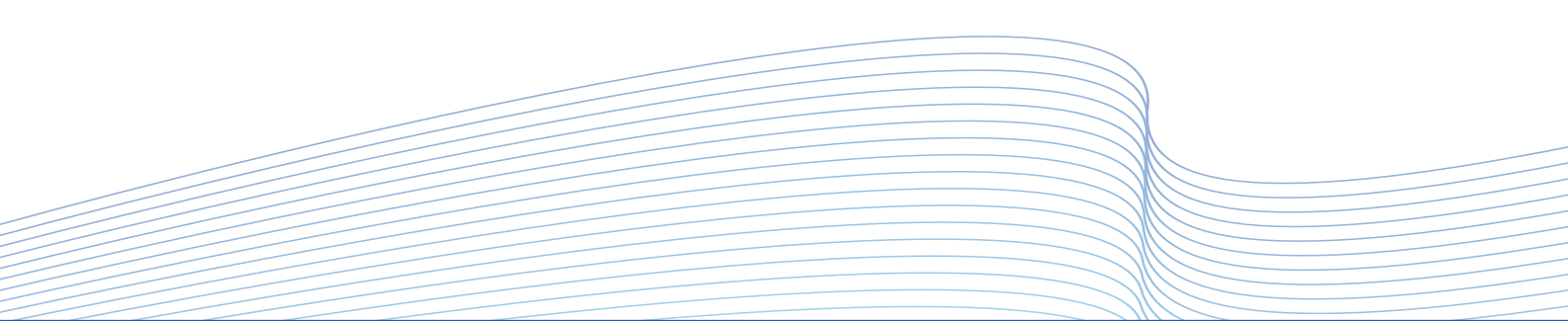
Da je Rusija najveći naš donator kaže njih čak 71,9%. Ispitanici su do zaključka da je najveći donator Srbiji Rusija došli kroz medije, iako je njih 61% reklo da zna za neki projekat finansiran iz fondova EU.

Najčitnije novine su Blic (34,3%), zatim Kurir (17,2%), pa Večernje novosti (15,1%), potom Informer (14,7%), Politika (7,1%), Danas (6,5%) i Alo (5,1%). Najgledanija televizija je RTS (43,6%), zatim Pink (19,6%), pa Prva (17%), N1 (7,4%), B92-O2 (6,9) i Happy (5,5%). Čitaoci listova Alo, Informer i Kurir najmanje podržavaju ulazak Srbije u EU, dok najveću podršku EU integracije Srbije imaju kod ispitanika koji čitaju Danas i Politiku. Sa druge strane, najmanju podršku za ulazak Srbije u EU daju ispitanici koji prate RTS, a najviše podržavaju ispitanici koji prate N1.

PENZIONERI

Stariji građani (50-64 godine) i penzioneri (65 i više godina) većinski (53,6% i 61,9%) smatraju da je Srbija na dobrom putu i oni su presudno doprineli procentu od 17,7% ispitanika koji smatraju da je stanje u Srbiji dobro. Oni su pristalice vladavine čvrste ruke i autoritarnosti (51,6% i 61,1%) što je u direktnoj vezi sa nepoverenjem u civilni sektor (74,7% i 84,9%), ali je vrlo zanimljivo i u maloj koliziji sa poverenjem u EU, koje je kod starijih na 50%, a kod penzionera na 47,2%. Sa ovakvim stavovima može se povezati i to da je većini ispitanika (52,9%) važnija sloboda, kako god je definisali, od jednakosti (47,1%). Kao i u mnogim drugim istraživanjima i u ovom na površinu izlaze mnoge kontradiktornosti iz kojih se shvata zbunjenost građana, nedefinisani identitet i sistem vrednosti, raspolućenost koja se ogleda u emotivnom odnosu prema Rusiji, a racionalno-materijalističkom prema EU. Ovo potkrepljuju odgovori na neka pitanja. Na primer 52,3% ispitanika ne prati politička dešavanja, ali ima nekakav politički stav. Stariji ispitanici tvrde da su informisani o EU i to ubedljivo najviše (57,1%), a penzioneri koji kažu da su neinformisani, njih čak 55,9%, ipak imaju visok procenat poverenja u EU (47,2%).

Tvrđnju da je veoma važno sa informacijama o EU biti prisutan u tradicionalnim medijima i to pre svega u TV programima, a najviše u programima RTS, potkrepljuje to da se stariji (81,5%) i penzioneri (95,6%) informišu kroz tradicionalne medije. To se pojačava činjenicom da, od onih kojima veruju, najviše veruju domaćim političarima (stariji 23,8%, penzioneri 30,2%) i medijima (stariji 18,4%, penzioneri 23,3%). Kada se pogledaju svi ovi procenti i uporede sa procentom za ulazak u EU (stariji 68,4%, penzioneri 59,1%) shvati se iracionalnost koja formira stavove bez

baziranja na vrednostima i jasno je da se za ulazak na EU odlučuju na “preporuku” političara kroz tradicionalne medije.

Najveće poverenje u momentu ispitivanja stavova, imaju u Vladu Srbije, potom u Predsednika Srbije, pa u skoro istom procentu u EU, zatim u sudstvo, UN, nevladine organizacije i najmanje u NATO. Bez obzira na veliko poverenje u EU. Čak 66,5% smatra da se u spoljnoj politici treba oslanjati na Rusiju, a na EU njih 47,4%. Da ćemo ući u EU misli 55,4%, ali ako uslov bude priznavanje Kosova, njih 63,2% neće glasati za ulazak. U isto vreme 57% ispitanika misli da je EU na strani Prištine.

Kada se pogledaju odgovori na pitanja vezana za identitet, jasna je zbunjenost prilikom kreiranja stavova i to se ad hoc kampanjama ne može menjati, to je posao obrazovanja. Kojoj civilizaciji kulturološki pripadamo ne zna čak 19,7%. Da pripadamo zapadnoj civilizaciji misli 18,2%, istočnoj 16,1%, a najveći procenat ispitanih, 46% misli da je Srbija autonomna kulturna baština. No, bez obzira što misle da se treba oslanjati na Rusiju, čak 72,9% učesnika u istraživanju misli da njihovi vršnjaci u EU žive bolje. Nije jasno kako u tom procentu to znaju kada njih 51,4% nije informisano o EU, a njih 58,7% nije ni zainteresovano za praćenje vesti o EU. U isto vreme 50,8% ispitanika smatra da nema dovoljno informacija za donošenje odluke na referendumu. Tako je za referendum, a kada se odlučuju za koju partiju će da glasaju na izborima ogromnoj većini stav partije za koju glasaju prema EU nije važan (43,1%) ili je donekle važan (40%). Veoma je važan tek za 16,9% ispitanika. Istovremeno, istraživanje je pokazalo da građani misle da se za EU najiskrenije zalažu SNS (70,4%), DS (16,5%) i LDP (6,7%). Ulazak u EU, po mišljenju ispitanih, ne bi ništa promenio na ličnom planu za njih 43,4%, pozitivno bi se odrazio čak na njih 31,9%, negativno na 12,2%, a ne zna odgovor 12,5% , ali smatraju da bi na stanje u državi ulazak u EU pozitivno uticao (40,2%). Negativan uticaj predviđa 16%, nikakve promene 28,8%, a ne zna 15%.

Od onih koji misle da će ulazak u EU uticati pozitivno na naše društvo 37,2% misli da bismo ulaskom u EU postali uređenije društvo, 34,7% smatra da bi bilo više radnih mesta, 32,4% očekuje poboljšanje ekonomske situacije, 31,4% povećanje izvoza, 27,2% bolju životnu sredinu, 23,7% više ljudskih prava, 23,3% veće plate, 21,9% bolji međunarodni položaj, a samo 20,5% očekuje bolje pravosuđe i svega 13,1% misli da ćemo biti bezbedniji iako je EU pre svega tvorevina mira.

Negativne posledice ulaska u EU koje se pominju u istraživanju su: nezavisnost Kosova 51,8%, odliv mozgova 43,8%, pad poljoprivrede 34,5%, monopol stranih firmi 30,7%, ugrožena tradicija 28,6%, gubitak autonomije u odlučivanju 27,7%, eksploatacija radnika 21,6%, gubitak nacionalnog identiteta 20,8% i tek u malom procentu ekonomska nestabilnost (7,6%) i nezaposlenost (5,4%).

Ispitanici veoma precizno znaju koje stvari je neophodno da Srbija uradi kako bi postala članica EU. Na prvom mestu je, po njihovom mišljenju, smanjenje korupcije (53,4%), na drugom reforma velikih sistema (41,1%), na trećem priznanje Kosova (29,5%), potom ispunjenje ekonomskih uslova (26,9%), zatim regionalna saradnja (20,1%), sloboda medija (12,3%) i u najmanjem procentu ulazak u NATO (9,2%). Da smo spremni za ulazak u EU misli samo 3,9% ispitanika.

Zanimljivi su stavovi građana da će najviše koristi od ulaska Srbije u EU imati EU (30,5%), obe podjednako (22,6%) pa tek onda Srbija (20,1%). Ovaj stav može da se poveže sa stavom da je Srbija autonomna kulturna baština što je neka vrsta etnocentrizma.

Još zanimljiviji su stavovi ispitanika da EU uopšte ili uglavnom nije demokratska tvorevina (30,5%), da i jeste i nije demokratska (39,2%), a da uglavnom jeste i da jeste demokratska misli 30,3%.

Kada se pogledaju odgovori na pitanje o putovanju u EU još jednom nije jasno na osnovu čega ispitanici grade svoje stavove. U države članice EU nikada nije putovalo 34,9% ispitanika, jednom u dve ili tri godine putovalo je 33,1%, jednom godišnje (20,8%).

ŽENE

Iako samo za malo više od polovine (51,5%), žene su pre za demokratski način vladavine. Za 15% manje su informisane o EU od muškaraca i za 13 odsto manje zainteresovane za vesti o EU. Četvrtina njih ne zna da li je za ulazak u EU, a 61% priznaje da nije dovoljno informisano da bi se izjasnilo na referendumu. To može biti razlog što je za ulazak u EU samo 39,6% žena, a 42,4% muškaraca.

PUTOVANJA U EU

Građani najviše putuju jednom u dve, tri godine i jednom godišnje, jer ako pogledamo letovanja (jednom godišnje) to je uglavnom Grčka, ako pogledamo "ekonomska" putovanja to su Mađarska, Bugarska, Slovačka i Poljska. Na osnovu tih putovanja ne stiže se kompletna slika o Evropskoj uniji.

